Pēteris Smelteris, pazīstamais tautas dziesmu krājējs un viens no pirmajiem Latgales rakstniecības darbiniekiem, š. g. 1. oktobrī atskatijās uz 70 mūža gadiem. Viņš dz. 1868. g. 31. okt. Varakļānu pag. Kokaru sādžā, kur viņa tēvam piederēja apm. 10 ha liela saimniecība. S-a tēvs bijis centīgs zemkopis, kas ļoti rūpējies par sava prāvā bērnu pulciņa izglītību. Visa ģimene ir dziesmu un dziedāšanas mīlētāja. Pa lielākai daļai dzied garīgas dziesmas, bet kāzās un citos godos Pēteris dzied arī t. dz-as („kārklinīcas"), un tās viņam ļoti patīk. Vēl samērā jaunu viņu pieņem audzināšanā Ciskadu draudzes prāvests Kovaļevskis, pie kura S-a māsa Jadviga bija par saimnieci. Te dzīvodams viņš nāk sakaros ar turīgo un latvisko Sakstagala novadu, iepazīstās ar Feliksu Laizānu (vēlāk garīdznieks un liels t. dz-u krājējs; 1871.—1931.), vēlāk arī ar Franci Trasunu. Liekas, satiekoties ar Fr. Tr-u (1889) pēdējais būs paskubinājis abus jaunākoš tautiešus krāt t. dz-as (Tr-s tad bija jau garīgās akademijas students). No 1889. g. S-im uzglabājušies t. dz-u krājumiņi, kas savākti Varakļānu pag. „Tā mēs viens otru ierosinājām uz t. dz-u mīlēšanu un nadzīgu krāšanu, ko darīt nepārtraucām — es un Laizāns — vairs nekad", — stāsta S-is.

Izglītību S-is iegūst Rēzeknes pilsētas skolā, no 1889.—94. g. mācas Pēterpils garīgā seminarā; vasaras brīvlaikus pavada pie Aulejas prāvesta Koneviča un rosīgi vāc t. dz-as. Pēc seminara beigšanas 8 mēn. strādā par vikaru Līvānos, bet no 1895.—97. g. ir vikars Pēterpils sv. Katres baznīcā. Te viņš iepazīstās ar H. Visendorfu, kam sāk nodot savus plašos krājumus, aicinādams sūtīt t. dz-as arī citus tautiešus. Prāvu skaitu piesūta jau pieminētais F. Laizāns, tāpat K. Skrinda, J. Aizpurietis, A. Ancāns, N. Sidorts, E. Krustāns, A. Daugulis u. c. Kad sāk iespiest L. D., Latgalē savāktajām S-is lasa arī korekturu. L. D. I, 977. lasam: „Cauc Visendorfa kga gādību mums pēdējā laikā pienākuši bagāti dziesmu krājumi (5.000) no Vitebskas guberņas latviešiem turienes izloksnē. Kā galvenais krājējs godam pieminams priesteris P. Smelteris."

Pēterpils klimats kaitē S-ba veselībai un viņš grūti saslimst. Pēc izveseļošanās viņu pārceļ par vikaru uz Dagdu, bet vēl tai pašā gadā uz Varakļāniem (1897.—1900.). 1900.—08. viņš ir prāvests Andrupienē, 1908.—18. Raipolē, 1918.—22. Dagdā, 1922.—33. Skaistā, bet kopš 1933. g. ir Sventes prāvests.

Prāvesta darbs ļoti apgrūtina t. dz-u vākšanu, jo bez kārtējiem draudzes apkopšanas darbiem ir vēl daudzi citi (Raipolē ceļ jaunu baznīcu, Skaistā — saimniecības ēkas). Daudz laika prasa arī ticības māc. stundas skolās. Taču tautas tradicijas

top krātas arvien. Kad nelaikis prof. P. Šmits apmeklē viņu Skaistā, viņš nodod tam kādas 20 pasakas; tautas gara mantas sūta arī Folkloras krātuvei. Tikai Sventē šis darbs apsicis, jo latviešu te maz. Šai pārpoļotajā draudzē S-is veic lielu nacionalu darbu.

Pavisam P. S-is L. D. un Folkloras krātuvei iesūtijis kādus 3.000 t. dz-u, kuras savācis šādos Latgales pagastos un draudzēs (ziņas no L. D.): Aulejā, Bārkavā, Bikavā, Ciskados, Dagdā, Drēģos, Kalupē, Kārsavā, Krāslavā, Ķroģeros, Līksnā, Līvānos, Malnavā, Michalovā, Mošķovā, Ozolmuižā, Pušā, Sakstagalā, Stiglavā, Varakļānos, Vārkavā, Višķos un Zaļmuižā. 1899. g. viņš izdeva Rīgā „Tautas dzismu, posoku, meiklu un parunu Woceleiti", kurā ietilpa 2 pasakas, 188 mīklas, 183 parunas un 47 t. dz-as. Šī grāmatiņa izdota laikā, kad Latgalē pastāvēja rakstu aizliegums (1871.—1904.). Cenzors to atļāvis iespiest kā zinātnisku izdevumu, bet pateicoties Latgales garīdzniecībai tā visai plaši izplatījusies arī tautā.

Pirms S-a no pašu latgaliešu vidus t. dz-as uzrakstījis Andrievs Jurdžs (1848.—1925.), taču gandrīz visi viņa krājumi gājuši bojā. Tā tad S-is ir ja ne pirmais, tad lielākais t. dz-u krājējs Latgalē.

P. S-is pazīstams arī kā publicists un dzejnieks. Pēc līdzšinējām ziņām, viņš ir pirmais no Latgales latviešiem, kas sācis rakstīt pārējo latviešu izdevumos. Jau pirms iestāšanās seminārā (ap 1887. g.) viņš sūta ziņojumus „Mājas Viesim", to darījis arī vēlāk, piem., viņa korespondences ievietotas „Balsī" (1894. g. 32. n-rā) un „Baltijas Vēstnesī" (1894. g. 184. n-rā). Visendorfa pamudināts, viņš 1896. g. iesūta dzejoli „Celmājos" mēnešr. „Austrums", kas tiek ievietots 9. burtnīcā (nepareizs ir A. Gobas apgalvojums, ka S-is būtu iesūtijis vairākas dzejas, sk. I. M. M. 1931., II, 510.). 6 viņa dzejoļi iespiesti J. Šteinberga „Katoļu māju kalendarā" (1898.). Starp tiem izceļas patriotiskais „Tēvu zeme"; patriotisms ieskanas arī dz. „Stojit, barni, abecet", bet dz. „Dziedātāju tauta" aicina neaizmirst tautas dziesmas. S-im esot bijis prāvāks dzejoļu krājums, bet to viņš nav publicējis. Ziņojumus viņš vēlāk sūtījis arī Fr. Trasuna „Auseklim" un K. Skrindas „Dryvai". Pēdējā laikā, cik dzirdams, jubilars rakstot plašāku apcerējumu par tautas tradiciju vākšanu Latgalē.

Runājot par t. dz-ām, jubilars vienmēr uzsver to vienkāršo, bet īsto dzejiskumu, veselīgo optimismu un viņu nozīmi nacionalā audzināšanā. Jubilara personībā raksturīgākās īpašības ir dziļā reliģiozitate, dedzīgs patriotisms, kas saplūst ar sirsnīgu tautas gara mantu mīlēšanu. Par viņa darbīgumu lie-

cina tas, ka vēl tagad, bez prāvesta pienākumiem, viņš dod ticības māc. stundas savas draudzes skolās. — Par nopelniem tautas gara mantu vākšanā 1927. g. apbalvots ar Triju zvaigžņu ordeni.

Š. g. 31. oktobrī cienijamo jubilaru Valsts prezidenta Dr. Kārļa Ulmaņa vārdā apsveica un nodeva Prezidenta velti — vērtīgu grāmatu krājumu izglītības ministra b. J. Čamanis. Telegrafiski sveica Tautas labklājības min. J. Volonts, L. U. R-kat. teoloģijas fak. dekans bīsk. J. Rancāns, prof. Dr. P. Strods, prof. Dr. P. Laurinovičs, Daugavpils pils. galva A. Švirksts, direkt. V. Seile, Daugavpils pils. v. loc. A. Budže, Latv. katoļu akademiķu b-ba u. c., bet L. u. stud. b-ba „Montania" pasniedza adresi. Rīgā, Latv. kat. akad. b-bā referatu par jubilaru nolasija šo rindiņu rakstītājs.

Saulainu mūža vakaru krietnajam darbiniekam!

Par P. Smelteri IMM rakstījis A. Goba — 1931. g. 12. n-rā un H. Ţichovskis — 1937. g. 3. n-rā. V. Skuja.